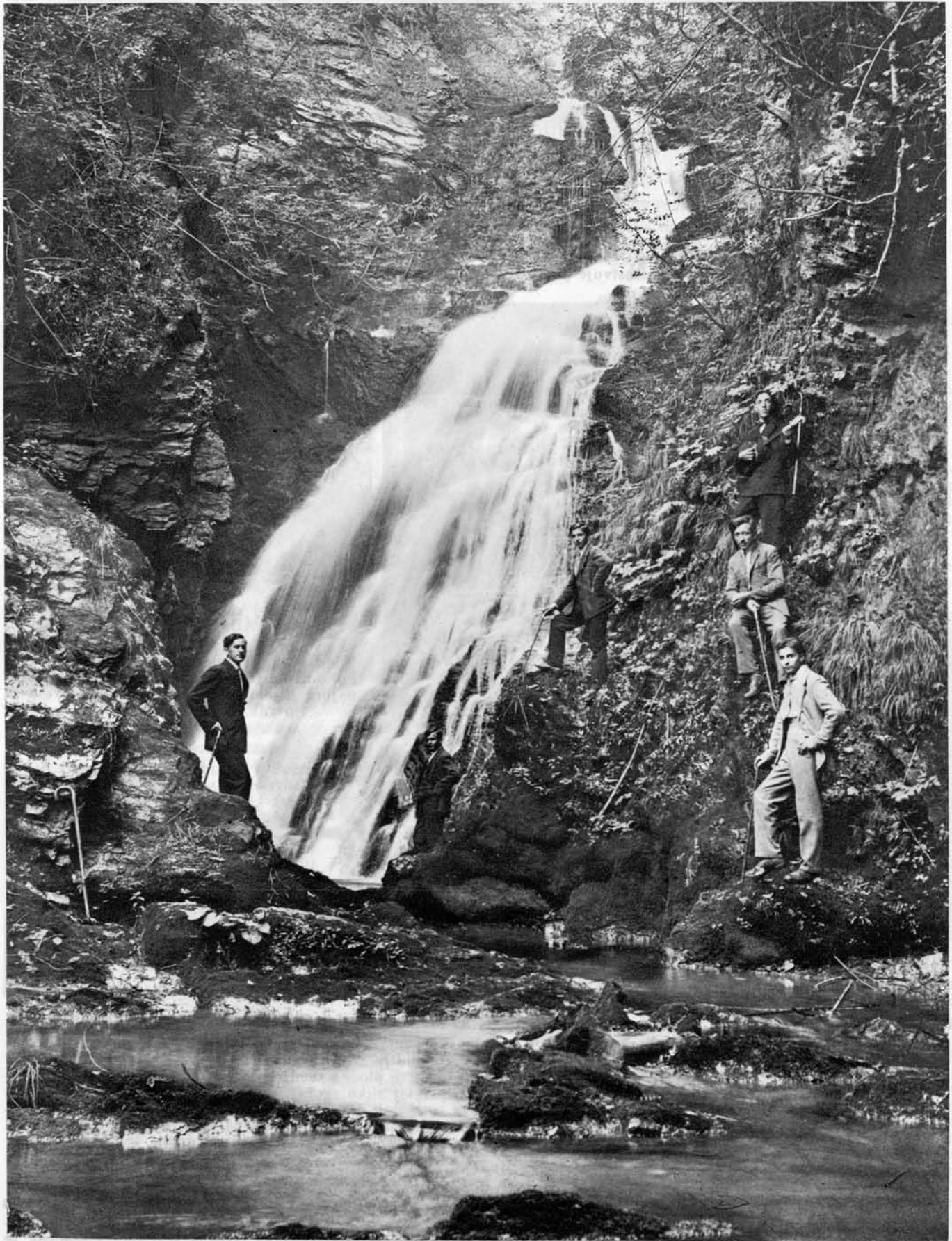

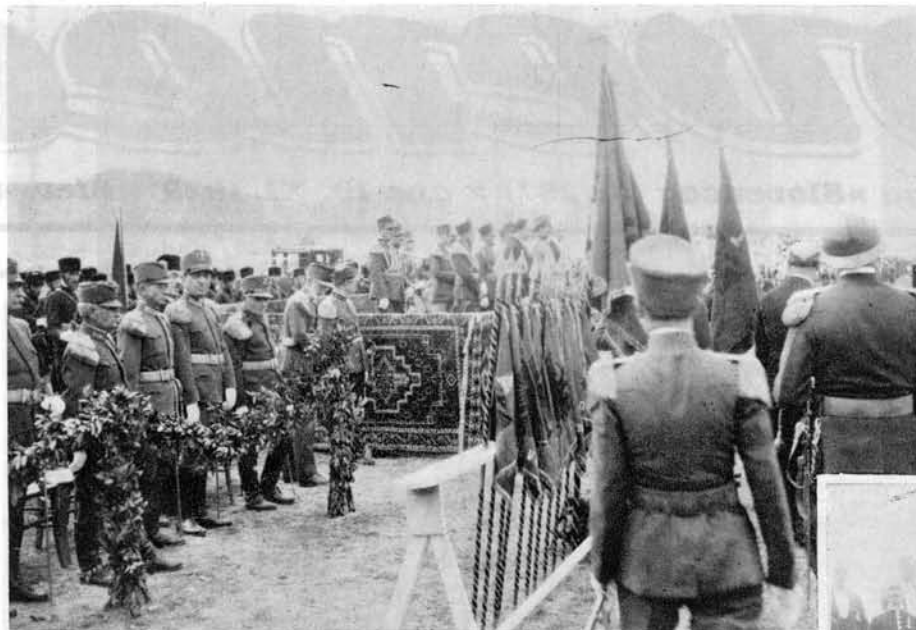
Ilustrirani Slovenec

Leto V Tedenska priloga »Slovenca« (šl. 257) z dne 10. XI. 1929 Štev. 45

Lepote naše slovenske zemlje: Slap Nemiljščice
pri Podnartu na Gorenjskem, visok 32 m.

(Foto D. Fister.)

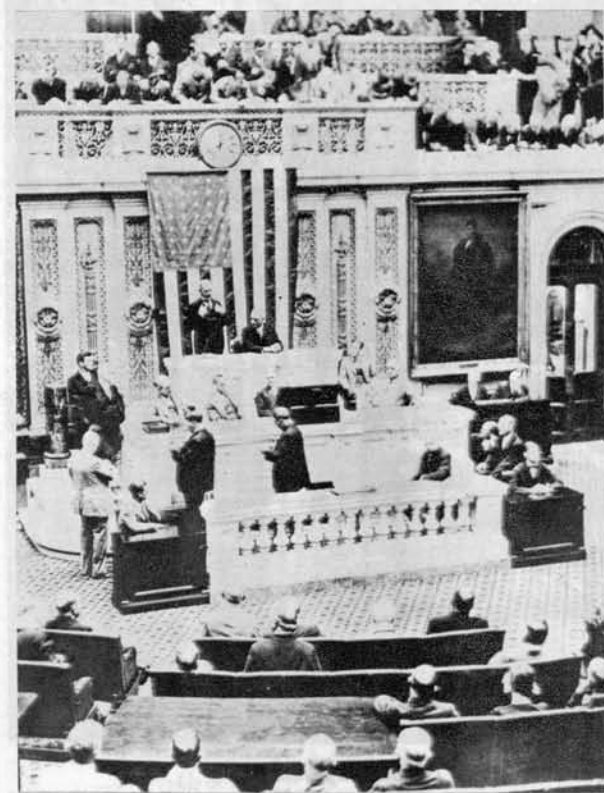
Vojaške parade v Tirani

Nova Albanija, ki je veljala še pred nekaj leti za najnekulturnejši del Evrope, se baje jako hitro razvija in civilizira. Ker jo smatrajo Italijani za nekako izhodišče svoje ekspanzivnosti na Balkanu, ji posvečajo največjo pozornost in vsestransko podporo. Največjo skrb obrača Albanija seveda organizaciji svoje redne armade, pri čemer jo Italija bogato zalaga z vsemi potrebščinami. Da so dosegli v tem pogledu že vidne uspehe, je pokazala pred kratkim prva velika vojaška parada, ki se je vršila v Tirani. Spodnja slika nam kaže albanske odličnjake v narodni noši, ki prisostvujejo paradi. Spredaj v sredini je italijanski poslanik.

Albanski kralj Ahmed Zogu na častni tribuni
Sredi svojih ministrov in generalov prisostvuje posvetitvi vojnih zastav.

Na levi: Boj za svetovno šahovsko prvenstvo med Aljehinom in Bogoljubovom ki se je vršil najprej v Heidelbergu, nato v Wiesbadnu in v Berlinu, sedaj pa v Haagu. Po dosedanjih rezultatih sodeč bo zmagal najbrž Aljehin. Razsodnik je bivši svetovni prvak dr. Lasker (v sredini).

Osuševanje Zuiderskega jezera

že v lanskem letniku (str. 314) smo poročali o ogromnih delih, ki jih vrši Holandija z osuševanjem velikega Zuiderskega jezera v svrhu pridobitve plodne zemlje. Doslej je že skoro dovršen ogromen nasip (glej sliko zgoraj), ki gre skozi sredino jezera in za katerega so morali navoziti več milijonov kub. metrov materiala. Jezero bodo deloma zasuli, deloma pa zavarovali proti zopetnemu zalivu s tem nasipom. Dela so preračunana še na več let.

Na levi:

Macdonald govori pred ameriškim kongresom

Ob priliki poseta angleškega ministrskega predsednika v Združenih državah mu je bila izkazana izredna čast tudi s tem, da je mogel kot prvi inozemec govoriti pred kongresom; ob tej priliki se je posebno zavzel za angleško-ameriško sodelovanje v svrhu svetovnega miru.

Velimir Popović

ban Drinske banovine in predsednik
upravnega odbora časopisne agen-
cije »Avala«.

Naš vojni minister, armadni general Hadžić

govori ob priliki odkritja ilirskega stebra kot zastopnik naše vlade svoj
slavnostni govor. (Pred govornikom je lepo videti mikrofon, potom katerega
je naš radio izborna prenašal ves potek otvoritve.)

Na levi:

**Odkritje
Prešernovega spomenika**

v Ljubljani dne 10. septembra 1905.
Ker je bil pred kratkim odkrit v
Ljubljani elegantni »Ilirski steber«,
bo gotovo marsikoga zanimala tudi
slika z odkritja Prešernovega spo-
menika leta 1905., kajti to je bil
zadnji ljubljanski spomenik, ki je
bil odkrit z večjo slovesnostjo. Zbra-
le so se tedaj v Ljubljani ogromne
množice slovenskega naroda in po-
setili so nas v tolikem številu, ka-
kor še nikdar poprej in nikdar po-
zneje tudi bratje Čehi, Rusi, Hrvat-
je, Srbi itd. Prihodnje odkritje, ki
mora zbrati ves slovenski narod, naj
bo odkritje — Krekovega spome-
nika.

Na desni:

**Najstarejša belgrajska
bošemska kavarna**

je »Kod mladog Arapina« v Poen-
karejevi ulici, kjer se zbirajo srbski
umetniki. Prej je bilo takih bohems-
kih kavarn in krčem več, zdaj pa
ti zgodovinski kottički napravljajo
prostor modernim palačam. »Zobu
časa« se ustavljajo tudi znameniti
»Trije šejirjic«.

Na levi: **Jesenski motiv ob
Ljubljanci** (Foto Kocjančič.)

Slike k Slovenskemu biografske-
mu leksikonu. Na mnoga vprašanja,
zakaj ne objavljamo več teh slik,
sporočamo, da so izšli doslej še le
trije zvezki tega monumentalnega
dela. Tretji zvezek sega do srede
črke K in do tam smo objavili tudi
mi vse slike, kolikor smo jih le mo-
gli dobiti. Ko izide nadaljnji zve-
zek, bomo seveda nadaljevali tudi
z našo serijo. Manjkajo nam pa še
slike premnogih mož iz prvih treh
zvezkov in za te se ponovno obra-
čamo do vseh, ki bi z njimi razpo-
lagali, da nam jih blagovolijo poso-
diti v svrhu objave.

Ob deveti obletnici rapalske pogodbe

Tužna slovanska Istra

Na levi:

Trg Podgrad, največji popolnoma slovenski kraj v Istri.

Na desni:

Narodna noša iz Istre (Velike Mune v Čičariji), ki je pri ženskah še jako v rabi.

Na desni:

Pogled na prelepo istrsko rivijero ob Kvarneru, ki je izključno samo hrvaška.

Spodaj:

Pogled na pokrajino v slovenski Istri
V ospredju Klanec.

Ivan Stari

urednik ustavljene »Istarske Riječi«, ki je sedaj konfiniran na otoku Ponzi.

Zgoraj na desni:

Pogled na Piran, katerega okolica je vsa slovensko-hrvaška.

Spodaj:

Pogled na istrsko pokrajino. (Hrušica v slovenski Istri.)

Magistrat v Pulju, na levi Augustov tempelj; v Pulju se je pred vojno vzdrževala umetna italijanska večina le z največjo težavo še.

Spodaj: Stolna cerkev v Poreču; v Poreču je bil pred vojno sedež istrskega dežel. zbora.

Skalnata, kraška tla so to, vendar se vsakemu, ki jih je kdaj prehodil, silno prikupijo. Je nekaj na tej zemlji, na teh ljudeh, na tem solncu, česar do smrti ne boš pozabil, če si bil tam. Tudi lep svet je to. Polno je naravnih krasot zanimivosti za zgodovinarja in narodopisca.

V svojih predvojnih mejah, ki so precej odgovarjale naravnim, je obsegala Istra 4950 km², torej polovico toliko kot Kranjska. Na zapadu in na jugu jo je oblavalo morje, na vzhodu jo je pa stražilo hribovje Čičarije. Dežela je naseljena precej gosto, saj je imela skoro toliko prebivalcev, kot predvojna Kranjska, namreč 402.000. Po jeziku so po ogromni večini Slovenci (na severu) in Hrvatje (v sredini in na jugu), le nekaj malega je Italijanov v zapadnih obalnih mestecih. Statistika iz l. 1910. jih našteva sicer celih 38%, a koliko je ta avstrijska statistika, ki so jo sestavljali Italijani po mili volji, vredna, nam najlepše kaže n. pr. Krmed pri Pulju. Tu so našli l. 1900. 257 Hrvatov in 3 Italijane, deset let pozneje pa 296 Italijanov in — 6 Hrvatov. In takih slučajev bi lahko našli še celo vrsto. Mogoči so bili zato, ker je bil uveden v Istri sistem silno velikih občin, v katerih je neznatna peščica mestne gospode gospodarsko in s tem seveda tudi politično neomejeno obvladovala maso kulturno, žal, precej zaostalega hrvaškega okoliškega prebivalstva. Če pripomnimo, da so v velikem delu Istre vladali še fevdalni odnosi, je povedano vse. In brezglava avstrijska uprava je ta nenaravni srednjeveški sistem še podpirala z vso silo.

Istran je po ogromni večini kmet in mornar. Je jako delaven in skromen, a kljub temu velik revež. Kraška zemlja mu rodi le malo, vrhu tega so pa tudi posestveca vprav smešno majhna. Še vedno je namreč dolgi v navadi običaj, da si dediči razdele imetje umrlega v enakih delih in tako se drobe parcele in hiše rod za rod, tako da so nazadnje vsi reveži. Mala kmetiška bajta ima po dva in tri gospodarje. Industrije, razen v Pulju, ni skoro nobene, čeprav je v deželi zlasti bavksita jako mnogo. Pred vojno je bil za nekatere kraje jako važen tujski promet, po vojni so pa izvedli Nemci dosleden bojkot italijanskih letovišč zaradi postopanja Italije napram tirolskim Nemcem. Dežela in ljudstvo se vsakemu priljubita na prvi mah. V svoji tih revščini ima ta solnčna slovanska zemlja vendarle silno privlačno moč: povsod je še polno starih, dobro ohranjenih patricijskih palač, slikovitih trgov, romantičnih koticov itd.

O razmerah v Istri nas poučuje proces proti nesrečnemu mučeniku Vladimirju Gortanu, ki je bil 17. oktobra ustreljen. Na mirovni konferenci smo zahtevali seveda vso to zemljo zase, po kompromisnem Wilsonovem predlogu bi tekla drž. meja približno po sredini Istre, a z rapalsko pogodbo z dne 12. novembra 1920 je pripadla v celoti Italiji.

Ivan Babič

kmet iz Marezig v Istri, ki so ga karibinjeri ubili že po krvavih volitvah leta 1921.

Na levi:

Koper, središče istrskih Slovencev. Slika kaže tamošnje sodišče, kjer je bilo obsojenih toliko naših ljudi.

Spodaj:

Motiv iz Lovrane na hrvaški rivijeri ob Kvarneru.

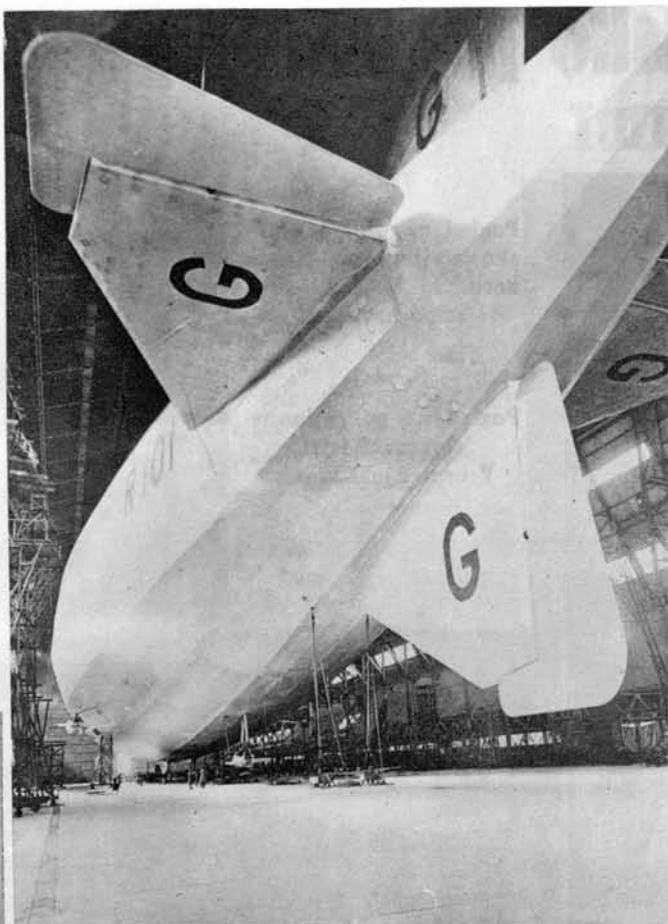
Spodaj na levi: Cerkev sv. Cirila in Metoda v Podgradu v Istri, zgrajena leta 1910.

Spodaj na desni: Msgr. Anton Rogač, dekan v Hrušici v Istri († 1915.), prvi zadrugi organizator istrskih Slovencev.

V modernem letalu

Med vojno in po vojni se je razvilo letalstvo, kakor si pred vojno niso upali misliti niti najdrznejši optimisti. Res je, da je zahtevalo nebrojno žrtev, kakor le malokatera druga panoga moderne tehnike, toda uspehi so prekosili vsa pričakovanja. Dočim je pred vojno ves svet občudoval prelet ozkega Rokavskega preliva, je bil pa po vojni premagan že neizmerni Atlantski ocean, a Zeppelin je obletel letošnje poletje vso našo zemeljsko oblo. Kakšen bo še nadaljnji razvoj tega človeškega izuma, seveda ni mogoče prorokovati, prav gotovo pa je, da prehaja letalstvo od leta do leta bolj od sportnega pomena v sfero praktične uporabe. Po vsem kulturnem svetu uporabljajo letala že danes za osebni promet, najnovejše izpopolnitve letalske tehnike pa na široko odpirajo še nadaljnje možnosti. Zadnje tedne so namreč dogradili Angleži svoj ogromni zrakoplov »R 101«, ki v vseh pogledih še daleko prekaša slovite nemške Zeppeline in ki je opremljen za potnike z vsem mogočim komfortom, kakor nam kažejo naše slike. Skoro istočasno so pa dovršili tudi Nemci nov, velikanski aeroplan »Do X«, ki je že ob svojem prvem, izbornem posrečenem poletu vozil s seboj 169 potnikov, kakor pravi parobrod. Slike nam kažejo udobno notranjščino tudi tega orjaka.

Pogled na novi ogromni angleški zrakoplov »R 101« v hangarju.

Na levi:

Plesna dvorana in dvorana za čaj v zrakoplovu »R 101«. — Zgoraj na levi vodnika zrakoplova major Scott in navigacijski oficir Johnson.

Jedilnica v angleškem zrakoplovu »R 101«.

Na levi:

Pogled na potniško kabino za 8—10 oseb novega nemškega letala »Do X«.

Na desni:

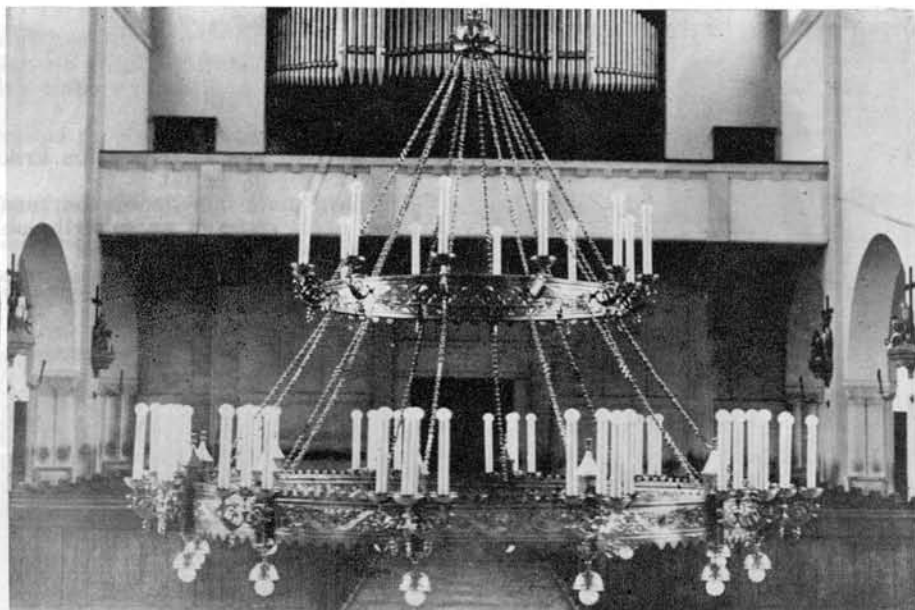
Pogled na srednji hodnik novega nemškega letala »Do X«.

Leopold Pristavec

župan v Tomišlju, ki vodi občino v splošno zadovoljstvo že od l. 1927., čeprav nima še niti 27 let in je menda najmlajši slovenski župan.

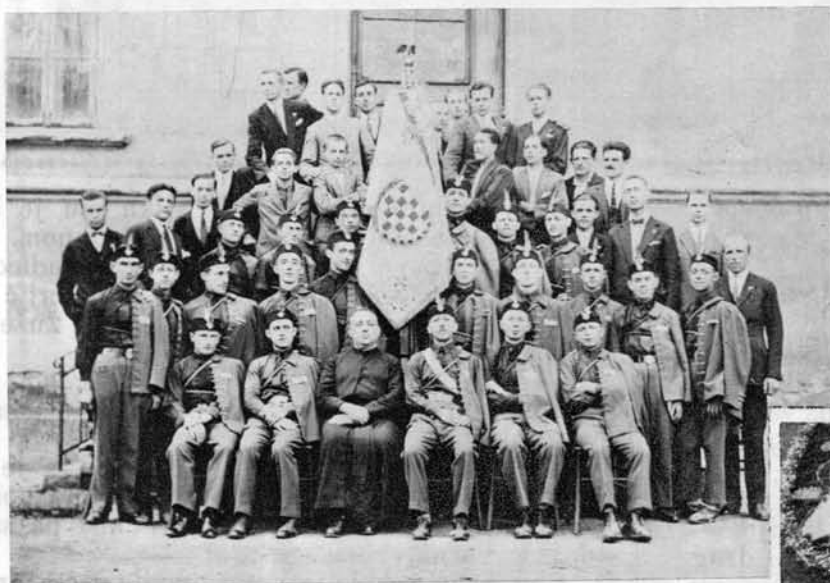
Največji lesteneč Jugoslavije

so si nabavili letos v Murski Soboti. Izdelan je bil v Mariboru.

Na levi:

»Hrvatski katoliški orao Kačić«

v Zagrebu, najstarejše hrvatsko orlovsko društvo, ki je slavilo letos 10 letnico svojega delovanja. Ob tej priliki je blagoslovilo tudi svojo zastavo, delo tvrčke Neškudla v Ljubljani. Tajnik agilnega društva je Slovenec Jos. Kramar.

Na desni:

Originalni nasad

v zdraviliškem parku v Dobrni pri Celju, zasajen po osnutku prof. Siča z motivom z gorenjskih kožuho. Nasad je vzbujal splošno pohvalo številnih gostov.

Novi gasilski dom v Preserj

ki so ga slovesno blagoslovili dne 6. oktobra.

Velikanska krmska pesa

ki jo je pridelal letos g. Kurent iz Trnovega pri Ljubljani. Posamezni komadi so tehtali do 12 kg, a na 100 m² jo je pridelal okroglo 2400 kg.

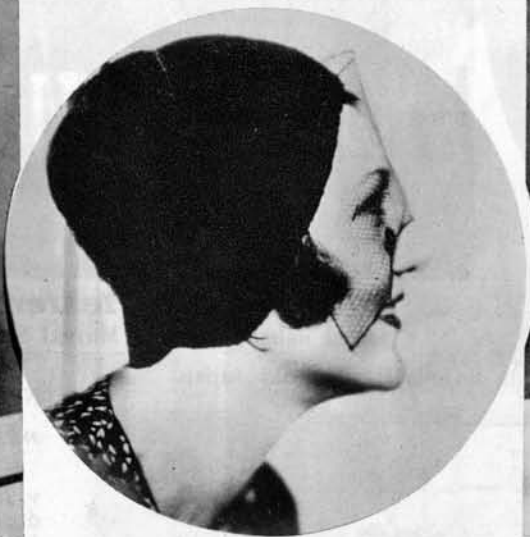
Na desni:

Moda

Moda se je slednjič odločila za dolga krila. Naše slike nudijo par modnih zgledov:

1. Večerna obleka iz velours chiffona s kratkim životkom in zvončastim krilom s škrici, ki segajo do tal.
2. Zimski plašč iz svilenega baržuna s krznom okoli vratu in na rokavih; obleka in plašč segata zadaj do meč.
3. Baržunasta čepica s kratkim velom, ki pušča nos prost.

Sergej Minclov:

Car Berendej.

(Povest iz sibirskega pragozda.)

XVIII. POGLAVJE.

— Če nimata s tem ničesar opraviti, se bo že našlo kaj drugega! Ali niste tudi vi marsikaj počenjali s sojoti? Potem se bo vse odkrilo.

— Mar so sojoti ljudje? — je zatrobil čokati ko da bi govoril iz praznega soda.

Merkul je obrnil nanje svinčene oči.

— Sodniki bodo dejali, da so tudi to ljudje! — je odgovoril. — Če pa bomo vsi složno branili drug drugega, se nam ne more nikoli zgoditi nobena nesreča!

Zavladal je molk.

— To je že res... — je pričel visoki. — Tu pač ne kaže imeti usmiljenja s kom... Volk ni po volku nikdar sit. A kako naj to opravimo? Pri nas doma kaj takega ne smemo početi...

— Saj ni treba tega storiti doma! Kaj pa mišlita? Vse bomo prav čedno uredili, spodobno. Praviš torej, da jim je oče obljubil, vrniti onih pet tisoč?

— Obljubil je...

— Pa naj jih izplača, nič mu ne nasprotujta! Ni treba, da bi kaj zvedel. Vpričo vseh jih bosta torej, kakor se spodobi, spremila, recimo, proti Jeniseju. Kar povejta, da čaka tam splav in jih pošljita skozi karaganikovo grmovje. Jaz pa bom pravočasno odšel, en večer poprej, češ da grem domov, in se s svojimi fanti spravim v zasedo. Potem ne bo živ krst ničesar zvedel! Denarce vama bom izročil: vidva ne bosta na sumu, jaz pa tudi ničesar ne bom vedel! Mar je premalo v stegi nepridipravov, da se jim lahko naprti umor?

— Velja! — sta odgovorila brata.

Nilka je planil proč od okna in kakor senca švignil nazaj proti hiši: ni bilo treba še naprej prisluškovati. Na oglu malo da se ni zaletel v Vedeneja Saviča. Stopil je kakih deset korakov z njim v stran in mu zašepetal vse, kar je zvedel. Oba sta pohitela nazaj h Grigorju.

Tam je bilo vse v redu. Nilka mu je še na hitro zašepetal, kaj je vse slišal pod oknom.

Vedenej Savič si je pričel trebiti bradico.

— Nazaj moramo zlesti... — je slednjič dejal.

— Kako? Mar ne bomo pobegnili k Žuželu? — je vprašal Grigorij.

— Hitro naprej!

Oba fanta sta urno zlezla na okno in pomagala gori poslovodji.

Stepna pot nam je zdaj zaprta... — je rekel Vedenej Savič. — Drugo pot si moramo poiskati: morebiti bo res kje kak splav. V hiši pa smo za sedaj še varni...

Čim je to rekel, je vsem upadlo srce: vrata iz veže so se napol odprla.

— Kdo je? — je polglasno vprašal Grigorij.

Noter je smuknilo nekaj visokega, belega.

— Jaz sem, Grunja... — se je zaslišalo. — Kdo je tu?

Vedenej Savič je pohitel naproti. — Samo mi... Ananjevski ljudje! — je odgovoril.

— Pobegniti morate... posvariti sem vas prišla!, je v naglici pričelo dekle. — Merkul je srečal v stegi brata, k nam je prišel!

— Že vemo, videli smo ga... — je odgovoril poslovodja. — A kako naj pobegnemo, to je vprašanje.

— Na dvorišču stoji dosti konj... ali pa še boljše bi bilo: imamo pripravljen majhen splav, to se pravi, zvezali so ta teden samo nekoliko hlodov, da popeljejo kože po reki navzdol...

— No, to bo pač najboljšje! — se je vzradostil Vedenej Savič.

— Samo... — Grunja se je ustavila sredi besede in obmolnila.

— Kaj »samo«?

— Še mene vzemite s seboj! — je odločno spregovorila.

— Sicer si življenje vzamem; tu ne ostanem.

— Bog se usmili! — je poslovodja kar planil nazaj: — kako morete kaj takega reči?

— Ali me hočete vzeti ali ne?

(Dalje prihodnjic.)